

ΤΟ ΒΗΜΑ

22 Φεβρουαρίου 2015

Ιδεοληπτικός πατερναλισμός

Χαράλαμπου Μουρσόπουλου
Ομοτιμου Καθηγητή Ιατρικής
Πανεπιστημίου Αθηνών

Χ. Κ. Τσούκα
Καθηγητή στα Πανεπιστήμια
Κύπρου και Warwick

Μπορεί η σθεναρή στάση του Υπουργού Οικονομικών κ. Βαρουφάκη έναντι των δανειστών να αναπτέρωσε το ηθικό των Ελλήνων, αλλά οι προγραμματικές δηλώσεις άλλων υπουργών μάλλον μελαγχολούν τους σκεπτόμενους πολίτες. Δείτε, για παράδειγμα, τον ιδεοληπτικό λόγο του νέου Υπουργού Παιδείας, Πολιτισμού και Θρησκευμάτων (ΥΠΠΘ) κ. Μπαλτά στη Βουλή, ιδιαίτερα τη αναφορά του στην κατάργηση των εξετάσεων στα Πρότυπα-Πειραματικά Σχολεία (ΠΠΣ).

Γιατί έπρεπε να καταργηθούν οι εξετάσεις στα ΠΠΣ; Διότι, είπε ο ΥΠΠΘ, οι εξετάσεις αυτές είναι «παράλογες». Γιατί; Διότι συνδέονται με την επιδίωξη της «αριστείας». «*Η αριστεία υπό κάποιους όρους είναι ρετινιά*», δήλωσε ο κ. Μπαλτάς. «*Διότι αν γίνεις άριστος απλώς με μια διαδικασία, φέρεις το βάρος της αριστείας σου, πρέπει να αποδεικνύεις διαρκώς την αριστεία σου εσαεί, ενώ εάν αποτύχεις στον διαγωνισμό αριστείας, τότε φέρεις το στίγμα αυτής της αποτυχίας. Δεν νοείται η έννοια αριστείας και δη σε αυτές τις ηλικίες. Είναι τραγικό*».

Από πού συνάγει αυτό το συμπέρασμα ο υπουργός; Από τα εικαζόμενα ψυχοφθόρα αποτελέσματα της «αριστείας»; Προσέξτε τον πατερναλισμό

του: λέει στους γονείς τι πρέπει να επιθυμούν, δεν προτείνει πολιτικές που θα υλοποιούν τις επιθυμίες τους για ποιοτική εκπαίδευση.

Οι Έλληνες γονείς, όμως, φαίνεται να έχουν διαφορετική γνώμη. Μέσα σε μια χρονιά, στα 68 ΠΠΣ, η ζήτηση για τις περίπου 3400 θέσεις αυξήθηκε κατά 30%! Τι εξηγεί την αυξανόμενη ζήτηση; Φυσικά, η προοπτική της ποιοτικής δημόσιας εκπαίδευσης. Τα ΠΠΣ χρησιμοποιούν καινοτόμες εκπαιδευτικές μεθόδους, απασχολούν καθηγητές αυξημένων προσόντων, αξιολογούν το έργο που παράγουν. Πολλούς γονείς δεν τους τρομάζει η «ρετσινιά» της αριστείας, ούτε μια ενδεχόμενη αποτυχία εισαγωγής των παιδιών τους. Γνωρίζουν τα ρίσκα και τα αναλαμβάνουν. Σε κάθε περίπτωση αυτό είναι δικό τους θέμα - η κρίση εναπόκειται στο γονιό, όχι στον ΥΠΠΘ. Ο τελευταίος πρέπει να δίνει δυνατότητες στα παιδιά, όχι να στερεί, πατερναλιστικά, ποιοτικές επιλογές.

Γιατί ένας αριστερός που υπερασπίζεται τη δημόσια παιδεία να αντιτίθεται στην ύπαρξη εξετάσεων στα ΠΠΣ; Μόνο αν είναι ιδεοληπτικός, οπότε παγιδεύεται στο εξής κυκλικό σχήμα: στις καπιταλιστικές κοινωνίες οι ανισότητες είναι εγγενείς. Οι ανισότητες αναπαράγονται στην εκπαίδευση, αφού οι οικονομικά ισχυρότεροι ενισχύουν την εκπαίδευση των παιδιών τους, δίνοντάς τους περισσότερες πιθανότητες επιτυχίας στις εξετάσεις. Συμπέρασμα: οι ανισότητες εξαλείφονται μόνο στο μέτρο που οι εξετάσεις περιορίζονται ή εξαλείφονται. Να το πούμε σκωπτικά: για να μην ξεχωρίζει κανείς καταργούμε τη μεζούρα!

Σε αντίθεση με τον ιδεοληπτικό, ένας ανοιχτόμυαλος αριστερός προσεγγίζει το θέμα διαφορετικά, αφού ξέρει ότι η ποιοτική δημόσια εκπαίδευση είναι η σημαντικότερη δύναμη μείωσης των ανισοτήτων στις ανεπτυγμένες κοινωνίες. Γιαυτό επιδιώκει να δοθούν ποιοτικές εκπαιδευτικές δυνατότητες στα ικανά παιδιά και των φτωχότερων οικογενειών. Η ποιοτική εκπαίδευση προϋποθέτει συστήματα αξιολόγησης, άρα και εξετάσεις. Η άμιλλα της εισαγωγής στα ΠΠΣ ωθεί τους μαθητές, ιδιαίτερα αυτούς των φτωχότερων στρωμάτων, να καταβάλλουν μεγαλύτερο κόπο για να εξασφαλίσουν μια θέση. Ακόμα και αν μόνο ένας στους τέσσερις το καταφέρει, όλοι είναι ωφελημένοι στο μέτρο που μόχθησαν. Οι μαθητές μαθαίνουν ότι η σκληρή εργασία, όχι η τύχη, είναι, η βέλτιστη στρατηγική επιτυχίας. Ο μόχθος διαμορφώνει χαρακτήρα.

Με άλλα λόγια, ένας ανοιχτόμυαλος αριστερός δεν καταργεί τις εξετάσεις, αλλά βελτιώνει (με δημόσιο χρήμα) τις δυνατότητες των ασθενέστερων. Δεν χαμηλώνει τον πήχη για να περνούν όλοι, αλλά γυμνάζει τους πιο αδύνατους για να έχουν τη δυνατότητα να τον περάσουν.

Οι ιδεοληπτικοί αριστεροί που τυχαίνει να είναι μέλη της πολιτικής ελίτ τα γνωρίζουν καλά αυτά, καθότι αρκετοί έχουν φοιτήσει στα καλύτερα ιδιωτικά σχολεία, στα οποία συνήθως επιλέγουν να στείλουν τα παιδιά τους. Η διαίσθησή τους τους λέει κάτι που αρνείται ο δογματισμός τους: η ποιοτική εκπαίδευση είναι ό,τι σημαντικότερο μπορεί να δοθεί σε ένα παιδί.

Η αφρόκρεμα της δημόσιας εκπαίδευσης είναι τα ΠΠΣ. Μια κυβέρνηση που πιστεύει στην ποιοτική δημόσια εκπαίδευση πρέπει να τα αναδείξει,

όχι να τα ισοπεδώσει. Να δώσει στόχους αριστείας στα παιδιά, έτσι ώστε να θέλουν να μοχθήσουν και να πετύχουν. Τους αδύνατους δεν τους βοηθάμε χαμηλώνοντας τον πήχη, αλλά ενισχύοντας τις δυνατότητές τους. Οι προοδευτικοί άνθρωποι το καταλαβαίνουν αυτό. Οι ιδεοληπτικοί υπουργοί, όχι – γι αυτό κουνάνε πατερναλιστικά το δάχτυλο στους γονιούς!